ఓమ్.

నీతిలత

సాహిత్యశిరోమణి & ఉభయభాషాప్రవీణ

కాందూరు నరసింహాచార్యులు

కడపజిల్లాబోర్డు విద్యాశాఖాంధ్రపండితులు

వ్రాసినది.

FIRST EDITION

ప్రొద్దుటూరు శ్రీజానకీముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రితము.

1932.

వెల 0-4-0

ఓమ్.

నీతిలత.

సాహిత్యశిరోమణి & ఉభయభాషాప్రవీణ

కాండూరు నరసింహాచార్యులు.

కడపజిల్లాబోర్డు విద్యాశాఖాంధ్ర పండితులు వ్రాసినది.

ప్రొద్దుటూరు శ్రీజానకీ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రితము.

1932

 (వెల 0-4-0

OPINION

A book of stories is an un-ending source of inspiration to the youth of a Country. Great heroes of history of ardent hearus of stories and beautiful cradle songs of our Indian Homes reflect in no small measure their educative value to the impressionable minds.

The author deserves the gratitude of young readers for publishing a series of stories in a readable style.

Some of them are exciting and sustain the interest of young boys and girls for whom they are intended.

The moral conveyed by the stories appeals very easily to the children and the book is strongly recommended for introduction in Elementary schools.

[Sd] N. Simhadri
Senior Dy. Inspector of schools
Proddatur.

శ్రీ శారదాయైనమః.

నీతిలత

—:* సత్యంవద. *:—

కథ 1

పూర్వము సూర్యవంశపురాజులలో హరిశ్చంద్రుడను రాజుండెను. అతడు త్రిశంకు మహారాజు కుమారుడు. అతని భార్యపేరు చంద్రమతి. లోహితాస్యుడను నొక కుమారుడుండెను. అతడు సత్యమును తప్పకుండ రాజ్యమేలుచుండెను. అందువలన నతనిని జనులు సత్యహరిశ్చంద్రుడనుచుండిరి.

ఒకనాడు దేవేంద్రుడు సభగూడి యుండెను. అప్పటికి ఋషులందఱు వచ్చి యుండిరి. అప్పుడింద్రుడు "భూలోకమునం దెవ్వరైన ఆడి తప్పని వారుగలరా?" అని ప్రశ్నించెను. అంతట వసిష్ఠుడు లేచి యిట్లనియె. "ఆర్యా! భూలోకమునందు సరయూనదీ తీరమున అయోధ్య యను పట్టణ మొకటి యున్నది. దానిని హరిశ్చంద్రుడను రాజు పాలించుచున్నాడు. అతడు మిక్కిలి సత్యవ్రతుడు, అతనిని మించిన వారెవ్వరును లేరు" వసిష్ఠునకును విశ్వామిత్రు

నకును ఎప్పటికిని వైరముమెందు. వసిష్ఠుని మాటలు వినఁగానే విశ్వామిత్రుఁడు లేచి, "దేవేంద్రా! ఈ వసిష్ఠుఁడు సూర్యవంశపు రాజులకు పురోహితుఁడు. ఎప్పుడును వాండ్రను పొగడుచుండుట యాతనిపని, రాజులంట. అబద్ధమాడరంట. ఇది యెక్కడనైన నమ్మఁదగిన మాటయేనా?" అని పల్కెను.

వసి:—విశ్వామిత్రా! నీ ద్వేషబుద్ధిని మానుము. పక్షపాతమను మాట మాకడ నెప్పటికి నుండదు. కానుల కాశిపడు వారముగాము. ప్రతిష్ఠను గోరువారముగాము. ఊరక పొగడుట నీఁక మీఁద మీవలన నేర్చుకొనవలయును. నిజము పల్కితిని.

వి:—అట్లా! హరిశ్చంద్రుఁ డంతటి వాఁడా?

వసి:—అంతటివాఁడని యొక్కసారి చెప్పెదవా? వేయి సారులు పల్కుము. సూర్యుఁడు పడమటి దిశను ఉదయించినను అగ్నిచల్లఁదనముఁ బూనినను, సముద్రములింకి పోయినను ఈ ప్రపంచము తలక్రిందైనను హరిశ్చంద్రుఁడు సత్య వ్రతమును విడువఁడు. సత్యము. సత్యము. ఇది సత్యము.

వి:—వసిష్ఠా! గెలువలేవు. ఊరక యేల మాటఁబోఁగొట్టుకొనెదవు. చూడుము నాదెబ్బ. అనేక మాయలు పన్ని యెట్లయినను ఆ హరిశ్చంద్రుని బొంకింతును.

వ:—అది నీచేతఁగాదు. ఏల శ్రమపడెదవు.

వి:—ఏమంటివి. నాచేతఁ గాదంటివా. నే నతనిని బొంకింప లేనను కొంటివా. చూడుము. నేనేమి చేసెదనో.

వి:— భరింపలేకుంటివేని.

వి:— భరింపలేకుంటినా, నాతపమునం దర్థభాగ మతని కిచ్చి సామ్రాజ్య పట్టాభిషిక్తునిఁ గావింతును. పదునాల్గు మన్వంతరముల వఱకు ఇంద్రుని యర్ధాసనమున నిలుపుదును.

వసి:— అట్లయిన కానిమ్ము. చూతము.

అంతట విశ్వామిత్రుఁ డమోఘశక్తికి బయలుదేరి పోయెను. ఇంద్రుఁడు సభ చాలించెను.

ఒకనాఁడు విశ్వామిత్రుఁడు హరిశ్చంద్ర మహారాజునొద్దకుఁబోయి "నే నొక యాగము చేయుచున్నాను. దానికి ఒక మనుష్యుఁడేనుఁగునెక్కి రత్నమును విసరివేసిన నెంతపొడవు పోవునో అంతెత్తు ధనము కావలెను. ఇమ్ము" ని యాచించెను. అతఁడు బొక్కసము కడకుఁ గొనిపోయి కావలసినంత తీసికొమ్మని యప్పగించెను. "ఇప్పుడుగాదు యాగము ప్రారంభించి నప్పుడు వచ్చి కొనిపోయెద" నని చెప్పి పోయెను.

తర్వాత హరిశ్చంద్రుని అడవులకు రప్పించి చిక్కులు పెట్టవలెనని తలఁచెను. అరణ్యమునిండ దుష్టమృగములను సృజించెను. అడవిజనులు వాని బాధలకుఁ దాళఁజాలక రాజున కెఱింగించిరి. అంతట హరిశ్చంద్రుఁడు వేఁటకు వచ్చి మృగములను వేఁటాడి యలసి యొక చెట్టుక్రింద అలసట తీర్చుకొనుచుండెను. అప్పుడు విశ్వామిత్రుఁడు ఇనుపపు మాల

పడుచులను రాజు కడకుఁ బంపెను. వారుపోయి రాజును వివాహ మాడుమనిరి. అతఁడు "నే నేక పత్నీవ్రతుఁడను. పరస్త్రీల నంటన" నెను. అది వినక చండాల కన్యకలు రాజును బలాత్కరించు చుండిరి. సేవకునిఁ బిలిపించి వెడలఁ గొట్టించెను. వారుపోయి జరిగిన వృత్తాంతమును విశ్వామిత్రునకుఁ దెల్పిరి. అతఁడు మండిపడుచు రాజుకడకు వచ్చెను.

విశ్వా:—ఏమిరా రాజా! క్రొవ్వెక్కితివా. నా కెఱుక లేకుండా నా యాశ్రమమున నేలప్రవేశించితివి? నా పుత్రికలు నీకుఁ జేసిన కీడేమి? వారల నేల దండించితివి?

హరి:—మహాత్మా! నే నేమంటిని?

విశ్వా:—ఏమంటివా కొట్టి పంపితివి.

హరి:—తపోధనా నే నొప్పని కార్యమునకు బలాత్కరించిన నేనేమి చేయవలయును.

విశ్వా:—నీ వొప్పవా? కానిమ్ము. నిరపరాధినులను దండించిన నేరము నీపై నున్నది. అందుకు నా కన్నియల పెండ్లియాడుము.

హరి:—మునిపుంగవా! నా రాజ్యమునైన నప్పగించెదను గాని నా వ్రతమును విడువను. నే నేక పత్నీవ్రతుండను.

విశ్వా:—ఆహా! అట్లా అంత సత్యము తప్పనివాఁడవా, ఏదీ రాజ్యమునైన నిచ్చెదగా? యంటివి. ఇమ్ము.

అంతట హరిశ్చంద్రుఁడు ఉదకధారా పూర్వకముగా రాజ్యమును ధారవోసెను.

విశ్వా:—హరిశ్చంద్రా! నీ రాజ్యము నంతయు నా కర్పించి తివి. పూర్వము నాకిచ్చెదనన్న ద్రవ్యమిప్పుడు కావలయు ను. ఏది తెచ్చి యిమ్ము.

హరి:—స్వామీ! కొలఁది కాలములోఁగా మీబాకీ చెల్లించెదను. ఆజ్ఞ యిండు.

విశ్వా:—కానిమ్ము. నాకు నక్షత్రకుఁడు శిష్యుఁడు. వానిని వెంటఁబెట్టుకొని పోయి ద్రవ్యమునిచ్చి పంపుము. అతఁడు మొగకనివాఁడు. శ్రమలకోర్వలేఁడు. శ్రమపెట్టకుండ త్వరలో నిచ్చి పంపుము. అని చెప్పి తానయోధ్యకుఁ బోయెను. హరిశ్చంద్రుఁడు భార్యను కుమారుని వెంబడించుకొని నక్షత్రకునికి శిశ్రూషలు చేయుచు కాశికి బయలు దేరెను నక్షత్రకుఁడు మార్గములో మాటిమాటికి హరిశ్చంద్రుని నొప్పించుచుండెను. కాశిని జేరిరి. నక్షత్రకుని తొందర బలమయ్యెను. వాని బాధలను సహింపలేక హరిశ్చంద్రుఁడు తన భార్యనమ్మి బాకీ తీర్పదలంచెను.

కాశీనగరము వీధిలో నిలుచుకొని "ఓమహానుభావులారా! నేను ముందు విశ్వామిత్ర మహామునికి యాగార్థము ధనమిచ్చెదన" ని యొడఁబడి యుంటిని. ఆ ఋణమును తీర్చుటకు వేఱుపాయము లేదు. అందువలన నా భార్యనమ్మి బాకీ తీర్పఁదలంచినాను. ఈ నగరమునం దెవ్వరైన కొనువారు గలరా!" అని అఱచుచుండెను. కాలకౌశికుఁడను బ్రాహ్మణుఁడు చంద్రమతి కొడుకుతోఁగూడ కొనెను. యింటికిఁ

గొనిపోయి తన భార్యకు కలహకంఠి కప్పగించెను. ఆమె చంద్రమతిని పెక్కు బాధలు పెట్టుచుండెను.

హరిశ్చంద్రుఁడు మునిఋణమును తీర్చివేసెనుగాని నక్షత్రకుఁడు తాను నెలనుండి యతనితోఁ గూడ శ్రమపడి నందులకు బహుమతి నిమ్మని పీడించు చుండెను. అందులకై హరిశ్చంద్రుఁడు తన్నొక చండాలున కమ్ముకొనెను. అతని పేరు వీరబాహుఁడు. అతఁడు శ్మశాన ఘట్టమునందు కావలి యుండువాఁడు.

ఒకనాఁడు కలహకంఠి లోహితాస్యుని చావఁదన్ని అడవికిఁబోయి ఆకులు దెమ్మనెను. అతఁడడవికిఁబోయి యాఁకులు గోయుచుండఁగా పాము గఱచి చచ్చెను. చంద్రమతి మిగుల దుఃఖించి బాలునెత్తుకొని కాటికిఁ బోయెను. ఆమె యేడుపు చప్పుడువిని వీరదాసుఁడువచ్చి కాటి సుంకమిమ్మనెను. పాపమామె యెక్కడినుండి తేఁగలదు. "అయ్యా నేను దరిద్రురాలను, సుంకమీయ లేను. నీకు పుణ్యము వచ్చును. సాయము చేయుము" అనెను. అందులకు కాటికావరి మనస్సు కరుగలేదు. 'మంగళసూత్రమిచ్చి నీకుమారుని కాల్చుమనెను.

అంతట చంద్రమతి 'తన మంగళసూత్రము మగనికి తప్ప నితరులకు కనఁబడదుగావున నాతఁడు హరిశ్చంద్రుఁడ'ని నిశ్చయించుకొనెను. కుమారుని శవమును హరిశ్చంద్రునకుఁజూపి యేడ్చెను. "పతీమణీ! చచ్చినవారిని కాల్చితీరవలెఁ

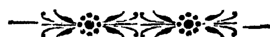
గదా. కాటినుంక మీాయనిది యాపని యెట్లు జరుగును. మీాయజమానురాలి నడిగికొని రమ్ము. పొమ్మ"ని చంద్రమ తిని బంపి తాను కుమారునిం జూచి దుఃఖించుచుండెను.

చంద్రమతి గ్రామములోనికిఁ బోవుచుండెను. దొంగలు కాశీరాజుకొడుకును జంపి సొమ్ములు గొనిపోవుచుండిరి. రాజభటులు వెంటఁబడిరి. వారు భయపడి సొమ్ములు చంద్రమతి మెడలో వేసి పాఱిపోయిరి. రాజభటులు వచ్చి చంద్రమతియే యీాపని యొనర్చనని రాజునకుఁ దెల్పిరి. కాశీరాజు చంద్రమతిని సంహారింపవలెనని యుత్తరువిచ్చెను. రాజభటులు గొనిపోయి వీరదాసున కప్పగించి రాజాజ్ఞ దెలిపిరి. అతఁడు రాజాజ్ఞ మీాఱలేక చంద్రమతి శిరము ఖండింపఁ బ్రయత్నించుచుండెను.

ఇంతలో విశ్వామిత్రుఁడు పఱుగెత్తుకొనివచ్చి అడ్డగించెను. లోహితాస్యునిని, కాశీరాజు పుత్రునిని బ్రదికించెను. అయోధ్యారాజ్యమును హరిశ్చంద్రున కిచ్చివేసెను. మనస్సును బరీక్షించుటకై తన్ను బాధపెట్టినందుకు క్షమింపవలయునని వేఁడుకొనెను. హరిశ్చంద్రుని సత్యవ్రతమునకు మెచ్చి దేవతలు పూవులవానఁ గురిపించిరి. కావున సత్యమును విడువరాదు.

ఉ॥ సత్యమొసంగు శ్రేయమును సత్యమొసంపదయిజ్జగంబునన్
సత్యమొసంగు గౌరవము సత్యమెదైవము సర్వదిక్కులన్
సత్యము సర్వసౌఖ్యదము సత్యమలంకృతి మానవాళికిన్
సత్యము వీడఁగావలదు సజ్జనులార! నిజంబు బల్కుడన్

కథ 2

భగవంతుఁడు మన కెట్టి స్థితినిఁ గలిగించునో దానిని బొంది సంతోషపడవలెను. దానిని నిందించి మఱియొక దానిని గోరరాదు. అట్లు కోరితిమా మనకు దొరికినదాని ననుభవించి తీరవలెను. అది మనకు సరిపడక పోయినయెడల దైవమును నిందింపఁగూడదు. ఒక సేవకుఁ డొకరాజునొల్లక మఱియొక రాజు నాశ్రయించును. అతఁడు వానిని పీడించును. అప్పుడు మొదటిరాజును తిట్టి ఫలమేమి. వచ్చినదానినోర్చుకొనవలెను.

ఒక మడుగునందుఁ గొన్ని కప్పలుండెను. అవియన్నియు నొకనాఁడు సభచేసి యిట్లాలోచించెను. మనము మన యిష్టమువచ్చినట్లు చేయుచున్నాము. ఇష్టమువచ్చినట్లు తిరుగుచున్నాము. ఇది కేవలము పనికిమాలిన పని. మనకొక రాజుండుట మంచిదిగాని యిట్లుండుట యెంతమాత్రము తగదు. కావున మనమొక రాజు నేర్పఱుచుకొని యతని మాటచొప్పున నడుచుకొందము. అని యోచించుకొని యన్నియుఁ గూడి విష్ణువును స్వామీ! మాకొక రాజునిమ్మని ప్రార్థించెను. విష్ణువు వానిమాటలంగీకరించి ఇదిగో తీసికొనుఁడని యొక చెక్కమొద్దును ఆకాశమునుండి మడుగులోబడవైచెను.

ఆ మొద్దు పడఁగానే దాని దెబ్బచేత నీరంత కదిలి గొప్పశబ్దము పుట్టెను అవి యన్నియు భయపడి దానిదగ్గరకు పో

కుండెను. కొన్నిక్షణములకా శబ్దమడఁగి పోయెను. అప్పుడు కప్పలన్నియు భయముమాని మొద్దుకడకుఁ బోయెను. దానిపై నెక్కెను. దానితో నాడుకొనెను. ఎంతకాలమైనను ఆ మొద్దు కదలమెదలకుండెను. దానిని జూచి కప్పలు ఈరాజుకు జీవములేదు. ఇతఁడు మనకు పనికిరాఁడు. ఇతనికంటె మంచి రాజు నింకొకనిని యాచించవలెను. అని యోచించుకొని విష్ణువును బ్రార్థించెను. అంతట విష్ణువొక క్రౌంచపక్షిని బంపించెను. అది వచ్చినప్పటినుండి మండూకములను దినుటకు మొదలుపెట్టెను.

కప్పలన్ని క్రమముగా నశించుచుండెను. మండూకములు తమ నాశమును సహింపఁజాలక మరల విష్ణువును గుఱించి స్వామీ! ఈరాజును మేమొల్లము. మఱియొక రాజును పంపించితివా సంతోషము. లేదా మాకు ముందటిరాజే చాలును. అని ప్రార్థించెను. అప్పుడు విష్ణువిట్లు పలికెను. నేనిప్పుడింకేమి చేయను. మొదట నేను పంపినరాజు మీకు సరిపడకపోయె. ఇప్పుడు చింతించి ఫలమేమి? మీయపరాధమునకుఁ దగిన ఫలమును మీరనుభవింప వలయును గదా. అనఁగానే భేకకములూరకుండె. కాఁబట్టి భగవంతుఁ డిచ్చినంతటితో తృప్తి పడవలయును గాని యెక్కువ కోరరాదు.

ఉ. మన్ననచేసి యీశ్వరుఁడు మానుగ నిచ్చిన వృత్తితో సుఖం
బున్న మనుష్యులందొకఁడు నొక్కఁడు లేఁడు ధరిత్రియట్లుగా
కున్నతమాపదంబుఁ గన నూహలఁ బోయినఁ గీడు చేకుఱున్
గ్రన్నన భేకముల్ తొలిని గాంచవె దుర్గతి మీరెఱుంగరే.

కథ 3

పూర్వకాలము నందొక బ్రాహ్మణుఁడుండెను. అతని పేరు ద్రోణుఁడు. అతఁడన్ని విద్య లెఱుంగును, ధనుర్విద్య యందు మిక్కిలి గట్టివాఁడు, ఆతఁడు పాండవులకును కౌరవులకును గురువుగానుండి విద్యల నేర్పుచుండెను. అతని కడ కొకనాఁడొక బోయవాఁడు వచ్చెను, ఏకలవ్యుఁడని వాని పేరు. "స్వామీ! నన్ను మీ శిష్యులలోఁ జేర్చుకొని ధనుర్విద్య నుపదేశింప వలయును" నని ప్రార్థించెను. అందుకు ద్రోణాచార్యుఁడు 'ఓరీ! నీవు శూద్రుఁడవు కావున నీకు నేనుపదేశింప న'ని తిరస్కరించెను.

ఏకలవ్యుఁ డడవికిఁబోయి ద్రోణాచార్యులవలె నొక మట్టిబొమ్మను జేసెను. దాని నొకచోట నిలిపెను. ప్రతిదినము ఆ విగ్రహమునకు మిక్కిలి భక్తితో పూజ చేయుచుండెను. ఆ విగ్రహముముందు నిలుచుకొని బాణవిద్యను అభ్యసించుచుండెను. దిన దినమున కతఁడు ధనుర్విద్యలో గట్టివాఁడగుచు వచ్చెను. కొంతకాలమున కతఁడు బాణవిద్యలో సాటిలేని వాఁడాయెను.

ఒక్కనాఁడు పాండవులు కౌరవులు గలసి వేఁట కుక్కల వెంటఁ బెట్టుకొని యాయరణ్యమునకు వేఁటకుఁ బోయిరి. వారిలోనుండి యొక వేఁటకుక్క యేకలవ్యుని యాశ్రమము కడకుఁ బోయెను, అందలి మృగములను తరుముచు గోలచే

యు చుండెను. అప్పు డేకలవ్యుఁడు చిత్రవిచిత్రముగ దాని యొడలునిండ బాణములు నాటెను. అది చూచువారలకు మిక్కిలి యాశ్చర్యమును గలిగించుచుండెను. అర్జునుఁడు దానిని జూచి కొంతసేపు దిగ్భ్రమఁజెంది తర్వాత తన మనస్సులో నిట్లు చింతించెను. "ఏమి యీ యాశ్చర్యము. బాణవిద్యలో నాకంటె గట్టివాఁడెవ్వఁడు లేఁడనుకొనుచుంటిని. నా గురువులుగూడ అందఱికంటె నన్నే గొప్పఁగఁ జేయుదునని పలికియుండిరి" ఇంత విచిత్రముగ బాణ ప్రయోగమును జేర్చిన యీ వీరుఁడెవఁడుండ వచ్చును? ఇతని గురువెవఁడుండ వచ్చును. ద్రోణాచార్యులు తప్ప ఇంతటివారు మఱెవ్వరును లేరుగదా! కానిమ్ము. ఈ యడవిలో వెదకి చూచెదను" అని చింతించి యందందు వెదకుచు నా కుక్కవచ్చిన దారినిఁ బట్టి పోయెను.

అడవిలో నొక్కచోట ఒక గుడిసె కనఁబడెను. దానిలో నొక మట్టిబొమ్మ ఒక పురుషుఁడు తప్ప మఱెవ్వరు లేకుండిరి. అతఁడు గొప్ప వీరుఁడుగాఁ గన్పట్టెను. వెంటనే యర్జునుఁడు దగ్గరికిఁబోయి యార్యా మీ రెవ్వ రనెను. స్వామీ! నేను నిషాదుఁడను, నా పేరేకలవ్యుఁ డందురు. అనెను. కాని యీకుక్క శరీరమున బాణములు నాటినవారిందెవ్వరు? అని ప్రశ్నించెను. నేనే యని యతఁడు బదులు చెప్పెను. నీకు బాణవిద్య నేర్పిన వారెవరు? అని మరల ప్రశ్నించెను, ద్రోణాచార్యులని యతఁడు బదులిచ్చెను. అంతట అర్జునుఁడు

దిక్కుతోఁచక దిగాలుపడి కొంచెము సేపుండి యేమియుననక తన గురువుకడకు వెళ్లెను.

ద్రోణునిఁజూచి ఆచార్యా! మంచి చిక్కుదెచ్చి పెట్టితిరి. ఆచార్యులిట్లు చేయనగునా.

ద్రో:—అర్జునా! ఏమిది ఇట్లు బల్కుచున్నావే ఏమిజరిగెను.

అర్జు:—ఏమున్నది. కొంపమునిఁగినది. ఆచార్యా! లోకమున నందఱికన్న నన్ను బాణవిద్యలో గట్టివానిని చేయుదునని మీరు చెప్పలేదా?

ద్రో:—అవును. నిజమే. అందుకొఱకిప్పుడేమి?

అర్జు:—ఇప్పుడేమియా, అదిగో ఆయరణ్యమున నొక బోయవాఁడున్నాడు. అతఁడు నన్నుఁగాదు. నాయంటి వారిని నూఱుగురిని మించి యున్నాఁడు. ఇది నేను కన్నులారఁ జూచివచ్చితి. అతఁడు మీ శిష్యుఁడఁట.

ద్రో:—అటా, అతఁడెవ్వఁడో చూఁతమురమ్ము.

అని యందఱు గలసి యేకలవ్యుని గుడిసెదగ్గరకుఁ బోయిరి. ఏకలవ్యుఁడు ద్రోణాచార్యులకు నమస్కరించి నిలుచుండెను.

ద్రో:—ఓరీ! నీవెవ్వరి శిష్యుఁడవు?

ఏక:—స్వామీ! నేను మీ శిష్యుఁడను?

ద్రో:—నీవెట్లీ విద్యలను నేర్చితివి.

ఏక:—మీ యనుగ్రహము చేత ఇదిగో చూడుఁడు. మీ విగ్రహమును. ఇందుమూలమున నేను నేర్చితిని.

ద్రో:—అట్లయిన నీవు గురుదక్షిణ నేమిచ్చెదవు?
ఏక:—ఆచార్యుల కేది యిష్టమో అది.
ద్రో:—అట్లయిన నీబొటనవ్రేలిని గోసియిమ్ము.

స్వామీ! చిత్తము. అని తనకుడిచేతి బొటనవ్రేలినిగోసి యిచ్చెను. అర్జునుఁడు సంతోషముతో నింటికిఁ బోయెను.

కావున గురుభక్తిగల వారికిఁ గొదువ యేమున్నది. వారెంతటి కఠిన విద్యనైన సంపాదించ గలరు గదా.

చ॥ గురువును నమ్మి నెమ్మదిని గొంకక భక్తిమెయిం భజించు స
త్పురుషులు విద్యయున్ యశము భోగసంపదఁ గాంచ కీర్తి
ధరణిని విద్యకై ఘనముదామది ద్రోణు భజించి కాంచఁడే
ఘనము యశోవిలాసమును భాసుర సద్గుణుఁ డేకలవ్యుఁడున్.

కథ 4

ఒక యడవిలో నొక సింహము వాసము చేయుచుండెను. అది మృగముల కన్నింటికిని రాజు. కావున తనకుఁ జిక్కిన మృగములన్నిటిని జంపి తినుచుండెను అరణ్యములోని మృగములన్నియు దిన దినమునకు తగ్గుచుండెను.

ఒక్క నాఁడు మృగములన్నియుఁ జేరి యొక సభ జరిపెను. అందులో నొక మృగము లేచి యిట్లు చెప్పెను. మనకు సింహము రాజయిన విషయము నిజమే. అది మనజాతి మృగముల నెల్లను చిక్కినట్లెల్ల చంపి తినుచున్నది. మన జాతి దినదినమునకు నశించుచున్నది. ఇది మీరందఱు నెఱుంగుదురు.

ఇప్పుడు నేనొక యుపాయము చెప్పెదను. అది మీకందఱికి ఇష్టముగా నుండెనా నన్నుతింపుడు. ఇప్పుడు మన మందఱము చేరి సింహము దగ్గరకుఁ బోవుదము. అయ్యా! మృగరాజా! మీరు మీయిచ్చవచ్చినట్లు మృగములను చంపుచుండుటవలన మా జాతి యంతయుఁ నశించు చున్నది. ఇందువలన మాకంటె మీకే యెక్కువ నష్టము కనఁబడు చున్నది. కొంతకాలమునకు మీకే యాహారము లేక పోవచ్చును. మీకు దినమునకు ఆహారమునకుఁ గావలసిన దొక్క మృగమేగదా. మేము వంతుల ప్రకారము దినమొక్క మృగముగా తెల్లవారి యెనిమిది గంటలకు నీ కడకు వచ్చు చుందుము. ఇందు కొప్పుకొందువా నీ కెప్పటికి లోపము శ్రమము లేకుండ జరుగును. ఊరక యేల మృగముల నన్నిటి నొక్కసారి చంపివై చెదవని ప్రార్థింతము. అందుకు సింహ మొప్పుకొనును. మనజాతియు బాగుపడు ననెను. అందుల కన్నియు చేతులెత్తి యేకగ్రీవముగా నంగీకరించెను.

మఱునాఁ డుదయమున మృగములన్నియుఁ జేరి సింహము దగరకుఁ బోయెను. నమస్కరించెను. సింహ మేలవచ్చితిరని యడిగెను. మృగములు మొదటిదినము తాము చేసికొనిన తీర్మానమును వినిపించెను. మృగరాజు సంతసించి యొప్పుకొనెను. మృగములు తమతమ తావులకు జనియె.

తర్వాత క్రమముగా వంతుల ప్రకారము మాటతప్పకుండ ఒక్కొక్క మృగము చొప్పున సింహము దగ్గరకుఁ బో

వుచుండెను. ఒక్కనాఁడు కుందేటికి వంతువచ్చెను. అది తన మనస్సులో నిట్లుచింతించెను. అయ్యో! నేఁడెంత పాపిదినము. పూర్వదినమ్మున నేనెవ్వరి గొంతులు కోసియుంటినో గదా. యేమి నాదుర్దశ. వ్యాఘ్రముగ సింహము నోటఁబడి చావవలసివచ్చెను తప్పించుకొన నుపాయమేమున్నది. కాని యే యుపాయము చేసైనను నీసింహమును జంపించి తప్పించుకొన వలయును. అప్పుడుగాని మాజాతి బాగుపడదు. అనుకొని మెల్లఁగా అడుగులో అడుగు వేసికొనుచు మధ్యాహ్నమునకు సింహమును సమీపించెను. సింహము ఆఁకలిచేత నుంటలేచి యెగిరిపడుచుండెను. అదిగని వినయముతో దగ్గరకుఁబోయెను. ఏమిరా! ఓరీ! మాకు మరల బాగ రెక్కనట్లున్నదే ఆహా! ఇందుకొఱకే గాఁబోలు "కుట్టితే తేలందురు. కుట్టకున్న కుమ్మర పురుగందు" రను సామెత పుట్టియున్నది. మరల నాపరితాపమును జూపవలయునా, ఏల యింతాలస్యము చేసితివి అనెను. అందుకు స్వామీ! నాదేమియు తప్పులేదు నేను వేళకే వచ్చుచుంటిని. దారిలో మీవంటి సింహమింకొకటి యడ్డమువచ్చి నన్నుఁ జంపఁజూచెను. మీపేరు చెప్పి మీతో మాటలాడి మరల వచ్చెదనని సమాధానపఱచి యందుంచి వచ్చినాను. ఉన్నసంగతి యిది. మీదాసులమగు మామీఁద యేల కోపపడెదరు. అని కుందేలు బదులుచెప్పెను.

ఆమాట విన్నంతనే సింహము కడుపులో ఆవాలునూరుకొని దాగినట్లయ్యెను. ఏది ముందునడువుము. ఆదుష్టు

గొందున్నాఁడో చూపుము. ముందాతని చంపిగాని నాయాఁకలిఁ దీర్చుకొనను. అని సింహము బలికెను. కుందేలు ముందు బోయి యొక పెద్దబావి చూపి అదిగో నీశత్రువా బావిలోనున్నాఁడనెను. సింహము తొంగిచూచెను. బావిలోని తననీడనుజూచి వేఱొక సింహమున్నదని తలఁచి యందులో దుమికెను. కొంచెముసేపటికి అందులోనే మరణించెను. అప్పటినుండి మృగములన్ని సుఖముగా నుండెను.

బుద్ధిబలమే బలముగాని దేహబలము బలముగాదు.

"ఉ॥ వారక బుద్ధిమంతుఁడగు వాఁడె బలాధికుఁడైనవాఁడు గా
కారయ బుద్ధిహీనునకు నైన బలంబది నిష్ఫలంబు గు
ర్వార మదంబునంబరఁగి వాలిన సింహముఁ జంపె నేర్పుతో
నీరసమిక్కుటైన శశమిట్టిదిగో బుద్ధిబలంబు చూడుమా."

కథ 5

లోకమునందు దుర్జనులు కొందఱుందురు. వారి కుపకారము చేసినను అపకారమే చేయుదురు. ఉపకారికపకారము చేయుట దుష్టుల స్వభావమేగదా. అట్టివారినిఁ జూచి దూరమున విడిచితిమా గొప్పలాభము పొందినవారమగుదుము.

ఒక యడవిలో నొక తోడేలుండెను. అది యొకనాఁడు మేఁకను జంపి తినుచుండెను. అప్పుడొక యెముక దాని గొంతులో గ్రుచ్చుకొనెను. దానిపోటుకు తాళలేక పెద్దఁగా అఱచుచు వనమంతట తిరుగుచుండెను. దారిని యేమృగము

14258